

Разван Никула

ДЕЛИРИЈУМ

Верујем да сам од тренутка када сам се побунио био осуђен на пропаст – ту немилосрдну бездан, пад, отежана крила, ноге тешке као олово и со у очима. Ми-слим да ми је од тада забрањено летење, иако сам се бесрамно завараво, говорећи себи, у паду, да летим. Падање није летење, као што ни агонија није живот. На чу-дан начин, обузимало ме је слепило, и у агонији ми се чинило да летим, као што ми се и у падању чинило да живим.

Распадао сам се, циглу по циглу, зид по зид, вољу по вољу, сан по сан. Не знам да ли заиста постоји судбина – поготово што ми се чини да су људи одговорни за своје поступке, за своје живљење и, пре свега, за оно што постају – али мени се сви-ђа да се претворим у песак који их проклиње, јаучући под немилосрдним и изми-шљеним табанима. Или, лажем. Ко јауче?! Нико, нема још увек ниједне жене у мом кревету, који као да пада заједно са мном у бездан најдубљег кошмара који сам ика-да могао имати.

Некада сам волео да сањам и да се надам. Гледао бих свет у очи и бунио бих се под његовим погледом. Смејао бих му се у лице и пљунуо га. И на саму помен речи „судбина” згражавао бих се и у исто време забављао, јер сам имао могућност да за своје грешке кривим искључиво себе. Био сам самосталан, био сам свој, летео сам независно – ни у концима снова, ни у стегама живота. Био сам свој, спреман да располажем собом како хоћу, не знајући да земља пода мном вапи за мном, и не слутећи да се мој пад већ надвио нада мном. Био сам то ја – наиван, сањалица, пун поверења у све што бих рекао и урадио.

Био сам сâм себи универзум, којим сам овладао и који сам игнорисао када бих тако желео, као и када сам се, претерујући, штитио од сваког удара из ваздуха, од сваког неприкладног осећања, од сваке неутажене глади. „Зашто?” – било је питање које је покренуло мој универзум, а одговор је био увек исти, универзалан и легити-ман: „Јер ми се може!” Смејте се – смејте се ако желите, као каквој дворској луди, али колико вас није предвидело свој сан и тако ојачало своју наду?! И ја сам чинио исто, иако сам губио из вида своје људске особине, заборављао на пропадљивост душе, игнорисао своје стање ентитета подложног очају. Смејте се опет! Још увек себе називам „ентитетом”!

Још један знак да се нисам цабе побунио, да мој понос живи дуже од пада – да га, заправо, надживљава, чак и ако је стигао до тачке признања: падање није летење, него само падање. Ја се обрушавам, али он не, он остаје цео, цигла по цигла, секунд по секунд, разбијен сан по разбијен сан. И још има снаге да стиснутом песницом прети небу, као да ће икада више имати могућности да добије назад крила и да се врати. „Зашто би се враћао одакле си дошао?”, питао бих га, као последњи доказ лу-дила које сам усвојио као живот. Можда је и живот само сан, као што се неким љу-дима учини да је сан цео њихов живот. Ко то зна?!

Пробудио сам се. Знао сам само да сам се пробудио, и болно сам стискао капке као да ће ми то помоћи да одмах заспим, да зауставим на трен мисли, да умртвим

мозак и сачекам, без свести, сигурност јутра. Никада нисам волео ноћ у њеном црнилу, са сенкама које су чучале у углу, спремне да се прелију у очи у неочекиваним облицима. Из мрака увек вребају демони – демони пуштени на слободу кроз капије пакла, или они које свако носи у себи, присвајајући их, без много храбрости да се суочи са њима.

Зајецао сам и почео, борећи се са капцима, да рукама стежем чаршав, тражећи нешто стварно за шта бих се ухватио у покушају да се не удавим у таласима страха. Страх је одувек био један од мојих најсуровијих непријатеља, увек би ме спречавао да се смејем и будем срећан. Он је, сакривен у дубини моје душе, годинама нагризао моје кости до изнемоглости, потчињавајући ме, сламао моје отпоре и побуне као монарх жедан покорности. Потпуно покоравање крви пред својим ратницима, манифестовано кроз грч, дрхтање, сакривање главе под прекривачем или под јастуком, мучно стискање очних капака са надом да ако не угледам мрак, неће ни он видети мене и неће ме ни обузети.

Овога пута било је другачије, нека невидљива сила ме је гурала да напустим кревет, збацити ћебе са себе и потражим начин да побегнем. Било је предуго до дана, а ја сам инстинктивно осећао да ће зора доћи прекасно да би ме спасила. Силовит тресак ме је уплашио, кожа ми се најезила, а језа ми је прострујала дуж кичме и уследио је хладан зној који ми је убрзо прекрио слепоочнице. Устао сам и под ногама осетио тврду подлогу – црно-бели мозаик, као неку двојну душу, и добру и лошу, која ми се прострла пред ногама. То је оно што ноћ ради, доминира душама, потчињава их, можда је зато никад нисам волео. Потчињава их кроз страх, кроз неизвесност, кроз сенке које вребају из углова да би се ушуњале у очи као отров, нечовечних и богохулних облика.

Кад сам био мали, мој брат је, уз помоћ својих руку и прстију, замишљао свакакве облике на зиду – слепог миша, петла, пса... Све док, једне ноћи, нисам угледао његову сопствену сенку, која нимало није личила на њега, која је под једним трачком светлости изводила демонски плес, и чинило се да ме посматра, вребајући тренутак када ће, пробијајући се кроз мрак, допустити себи да ме прогута. Од тада му нисам више дозвољавао да ми се приближи, нисам више прихватио његово друштво и плакао бих сваки пут када бих га ноћу видео.

Знао сам да ме воли, али његова сенка ме није волела, напротив, хтела је да ме зароби у ко зна какве демонске сврхе. Пробудио бих се обливен знојем и вриштао, спреман да побегнем када бих осетио њено присуство, када бих осетио како се вуче по зиду, пружајући ка мени танку, закржљалу, кошчату, застрашујућу руку. Чак ни он, мој брат, није знао за опасност са којом више нисам имао снаге да се суочавам сваке ноћи. Или је, можда, знао, јер зашто би ме иначе толико мучио смејући се, показујући ми како се његова сенка издужује или истањује, или нестаје да би се поново појавила под другим углом и у неком другом облику, под месечином. Бојим се да је свачија сенка део њега самог, и више не знам да ли је он, мој рођени брат, невин или постоји тајни пакт који је потписао са мраком из којег извире његова сенка. Знам једино да сам ја улог.

Са страхом бих погледао у човека лево од свог кревета – у то кошчато, оштро, мршаво, необријано лице. Спавао би подигнуте браде и отворених уста. Понекад

би хркнуо у сну, а из угла усана би му текле млазнице пљувачке, остављајући за собом влажне пруге које би се с временом осушиле у беличасте трагове. Померио би главу и имао бих утисак да отвара очи, па бих пожурio да се сакријем иза балдахина. Никада ми се није допадао овај призор, имао је нешто цинично у себи, нешто лудачко, нешто мучно, како за њега, тако и за мене. Или вероватно само за мене. Неколико пута сам видео његову сенку, застрашујућу и нечовеколику, како стражари, и често мислио да је послат нарочито са намером да ми буде близу, да ме чува, да овој непознатој сили ода сваки мој покрет. Другачије не бих могао да објасним зашто се већ неколико ноћи будим изненада, и осећам да ми тело обузима дрхтавица и страх. Много пута сам молио да се учини нешто за мене, да се не будим пре зоре, али иако ми је обећано, мислим да ме нико није узео заозбиљно.

Направио сам неколико корака и отворио врата болничке собе у којој сам се налазио. Мрак се ширио преко застрашујућег ходника и чинило ми се да ме призива, спреман да ме прогута. Чуо сам мрмљање, а онај чије сам лице само неколико тренутака раније угледао одједном се померио. Нисам смео да одем, то ми је поручивао. Мало је издигао тело у силовитом напону, покушао да подигне и руке и остао тако, у неприродном положају, тешко дишући, у грчевитим покретима који су се ритмично понављали, као запоседнут нечастивим. Било је чудно, док би спавао увек би се хватао за ивице кревета и није их пуштао до јутра. Говорили су ми да је понекад покушавао, али није имао снаге да опусти прсте, вероватно је то имало неке везе са снагом коју зора улива у било које људско биће.

Уместо да изађем у ходник, згрчио бих се на ивици кревета, или чак на самом кревету, са главом под јастуком, али и тада бих видео његову сенку. Ноћ је била мрачна. Месец се на тренутак пробијао кроз завесу мрака указујући на опасност. Напољу је дрвеће шуштало у страху, чуо сам га, чуо сам те шумове као упозорење, а онда сам скренуо поглед, постајући жртва осећаја који је долазио из мени непознатог правца. Сенка је стајала спремна да се окоми на мене, тамна, црна, уоквирана слабом светлошћу која је успевала да разоткрије њено присуство. Направио сам први корак до врата, у жељи да побегнем, да се сакријем. Али мрак сакрива само створења ноћи, и поготово опасности. Само зло више воли да хода обавијено у ноћ јер никад не тумара насумице, само се боље прикрива од неспремних очију које не умеју да открију његово присуство.

Врата су злослутно зашкрипала и дрвеће је напољу почело још јаче да шушти, као да ме упозорава на нешто што ја нисам могао да видим, али оно јесте. „Губи се одатле! Бежи!“ Лудаци! Из мрака се може изаћи само на светлост, али кад светла више нема... Врата су још једном зашкрипала, шуштање дрвећа се појачало и одједном као да их је ућуткао неки снажан тресак, злокобна грмљавина. Нисам их више могао чути. Дрхтећи од страха гледао сам испред себе и видео сенке које се вуку преда мном, хрле ка мени.

Мокар од зноја који ми је нагризао кожу, осетио сам грч у стомаку, уста која се грчевито отварају и затварају, борећи се за дах. Језа ми је обузела груди и паралисала руке, извлачећи са усана неме јауке, које сам изговарао све јаче и јаче док су ми се сенке приближавале. „Изађи одатле!“, довикнуло ми је једно храбрије стабло. Само што се из мрака може изаћи једино на светлост, чак и кад се изгуби свака нада...

Увек сам се плашио мрака и његових становника. Деформисане сенке, као и душе из којих се рађају, спремне да муче, да тероришу, да у дубину човекову увуку црв ужаса. Одатле, из дубине душе, лако му је доћи до коштане сржи и наставити да је нагриза, нагриза, нагриза! Сав у зноју узалуд ме упозораваш: „Излази одатле!”, јер не може се никако извући страх који се увукао у кости. И из мрака једини излаз је ка светлости. Као лелујава сенка на зиду, деформисана и застрашујућа као одсуство наде. Али кад више нема светлости...

(С румунској превели Лигија Чолевић и Окшавија Негелку)